

1924 05 08 Klaipėdos konvencija

Britų imperija, Prancūzija, Italija ir Japonija, kurios drauge su Amerikos Jungtinėmis Valstybėmis, kaip svarbiausios Santarvės ir su jomis susidėjusios valstybės, pasirašė Versalės 1919 m. birželio mėn. 28 d. Taikos traktatą iš vienos šalies,

Ir Lietuva - iš antrosios šalies:

Norėdamos įvykdyti keturių pirmųjų aukščiau nurodytų valstybių nutarimą padarytą jų Ambasadorių konferencijoje Paryžiuje 1923 metais vasario 16 d. ir Lietuvos priimtą 1923 metų kovo mėn. 23 d.,

paskyrė tam tikslui savo įgalotinius, t. y.*

Straipsnis 1

Britų imperija, Prancūzija, Italija ir Japonija, kurios drauge su Amerikos Jungtinėmis valstybėmis, kaip svarbiausios Santarvės ir su jomis susidėjusios valstybės, pasirašė Versalės traktatą, perduodama Lietuvai šioje konvencijoje numatytais sąlygomis visas teises ir titulus, kuriuos jos turi paėmusios nuo Vokietijos, eidamos Versalės traktato straipsniu 99, teritorijoje tarp Baltijos jūros, Rytų Prūsijos vasaros rytų sienos (kaip ji yra aprašyta minėto traktato straipsnyje 28 ir kaip ji ypatingai nurodyta laiške, kurį Santarvės vyriausybių Ambasadorių konferencijos pirmininkas pasiuntė Vokietijos ambasadoriui Paryžiuje 1921 metų liepos 18 d.) ir buvusios sienos tarp Vokietijos ir Rusijos. Ta teritorija šioje konvencijoje bus vadinama „Klaipėdos teritorija“.

Straipsnis 2

Klaipėdos teritorija sudarys Lietuvos suvereniteto vienetą, kuris naudosis įstatymų leidimo, teismų, administracijos ir finansų autonomija ribose statuto, kuris yra išdėstytas priedėlyje I.

Straipsnis 3

Lietuva sutinka vykdyti įstatymus, kurie liečia Klaipėdos uosto administraciją, kaip tat išdėstyta priedėlyje II, ir nustatymus, kurie liečia tranzito judėjimą, kaip tat išdėstyta priedėlyje III.

Straipsnis 4

Okupacijos, administracijos išlaidas ir pusę teritorijos sienų nustatymo išlaidų Lietuvos respublika atlygina valstybėms, kurios šiam reikalui padarė avansus.

Tikslus tų Lietuvos atlyginimų išlaidų dydis, taip pat jų sumokėjimo būdai ir terminai bus nustatyti komisijos, kuri bus sudaryta iš vieno valstybių atstovo ir vieno atstovo nuo Lietuvos. Jeigu toji komisija negalėtų susitarti, ji kreipsis į Tautų sąjungos ekonominės ir finansinės komisijos pirmininką, kuris paskirs arbitrą.

Straipsnis 5

Rezervuojant straipsnių 6 ir 7 dispozicijas, turtai Klaipėdos teritorijoje, kurie 1920 metų sausio 10 d. priklausė Vokietijos imperijai arba kuriai Vokietijos valstybių, kaip tat yra apibrėžta Versalės 1919 metų birželio 28 d. traktato straipsnyje 256, paragrafe 2, perduodami Lietuvos respublikai.

Tie turtai, išėmus geležinkelius, paštus, telegrafus ir telefonus, muitinių trobesius ir turtus, kurie sudaro uostą ir jo įtaisymus, bus Lietuvos vyriausybės perduoti Klaipėdos teritorijos organams visuomet, rezervuojant 7 straipsnio dispozicijas.

Lietuva susitars su Klaipėdos teritorijos organais, kai dėl aukščiau numatytų turtų perdavimo pamatu obligacijų, kurias Lietuva dėl tų turtų prisiima pagal 6-tą straipsnį.

Straipsnis 6

Lietuva prisiima tiek savo, tiek Klaipėdos teritorijos vardu obligacijos, kurios eina vokiečių teritorijas perimančioms valstybėms iš Versalės 1919 metų birželio 28 d. traktato straipsnių 254 ir 256, ir apsiima

jas vykdyti sąlygomis, kurios bus reparacijų komisijos nustatytos, einant Versalės traktato VIII dalimi.

Straipsnis 7

Einant straipsniu 5-tu perduotų turtų vertybės apmokėjimui garantuoti, Lietuvos vyriausybė savo ir Klaipėdos teritorijos vardu suteikia pirmos rūšies ipoteką reparacijų komisijos naudai ant turtų ir nuosavybės, nurodytų straipsnyje 5.

Straipsnis 8

Buvusieji Vokietijos piliečiai, kurie bus sukakę, Lietuvai šią konvenciją ratifikavus, daugiau per 18 metų ir kurie tikrai bus gyvenę Klaipėdos teritorijoje mažiausiai nuo 1920 metų sausio 10 d., įgyja ipso facto Lietuvos pilietybę.

Lietuvai šią konvenciją ratifikavus, per šešis mėnesius, nustodami kitokios pilietybės, galės optuoti Lietuvos pilietybę:

a) visi asmenys, gimę teritorijoje ir ten gyvenę daugiau per dešimt metų, kurie, Lietuvai šią konvenciją ratifikavus, bus sukakę daugiau per 18 metų;

b) visi asmenys, kurie Lietuvai šią konvenciją ratifikavus, bus sukakę daugiau per 18 metų ir kuriems interaliantų administracija suteikė teisės nuolatos gyventi, jeigu tie asmenys apsigyveno teritorijoje ne vėliau 1922 metų sausio 4 d.;

asmenys, kurie įgis Lietuvos pilietybę, eidami šiuo straipsniu, įgis ipso facto Klaipėdos vietos gyventojų požymį.

Straipsnis 9

Asmenys, kurie yra nurodyti pirmam 8-to straipsnio paragrafe, galės per 18 mėnesių, Lietuvai šią konvenciją ratifikavus, optuoti Vokietijos pilietybę.

Tačiau šis terminas bus sutrumpintas ligi 6 mėnesių asmenims, kurie apsigyveno Klaipėdos teritorijoje tikrai todėl, kad buvo valstybės valdininkai, ir kurie dėl tokio apsigyvenimo bus įgiję Lietuvos pilietybę.

Valstybės valdininkais bus skaitomi, pirmesnio paragrafo prasme, tie valdininkai, kurie buvo skaitomi tokiais vokiečių įstatymų ir kurie bus atsidūrę tiesioginėje žinioje Lietuvos vyriausybės arba Klaipėdos teritorijos kaip ji yra numatyta priedėlyje I (unmittelbare Staatsbeamte).

Asmenys, kurie pasinaudos tokios optacijos teise, turės per dvejus sekamus metus persikelti gyventi Vokietijon.

Jie bus laisvi pasilaikyti savo nekilnojamąjį turtą, kurio jie turi teritorijoje, ir galės išsivežti savo visokios rūšies kilnojamąjį turtą. Jie neprivalės šiuo atžvilgiu mokėti jokių išvežimo muitų arba taksų.

Straipsnis 10

Ištekėjusios moterys seka pilietybės atžvilgiu savo vyrus ir vaikai, nesukakę 18 metų, seka savo tėvus visais atžvilgiais, kurie liečia straipsnių 8 ir 9 nustatymų pritaikinimą.

Straipsnis 11

Deklaracija dėl mažumų, kurią Lietuvos vyriausybė padarė Tautų sąjungos tarybai 1922 metų gegužės 12 dienos posėdyje, pritaikoma Klaipėdos teritorijos mažumoms, išėmus tos deklaracijos straipsnio 4 paragrafą 4, kuris išimamas tikrai dėl straipsnio 27 nustatymų priedėlyje I-am.

Procedūra, kurią Tautų sąjungos taryba priėmė dėl peticijų, kurios liečia mažumų globą, bus taip pat pritaikoma peticijoms, kurios liečia Klaipėdos teritorijos mažumų globą.

Straipsnis 12

Asmenys arba bendrovės iš svetimų valstybių turės tas pačias teises ir bus traktuojami Klaipėdos teritorijoje lygiai taip, kaip ir tos teritorijos ir Lietuvos piliečiai ir bendrovės visais atžvilgiais, kurie liečia naudojimąsi uostu su visomis jo lengvatomis, taip pat kurie nekilnojamojo turto pirkimą, nuomojimą arba naudojimąsi tesėtiems prekybos tikslams. Tačiau Lietuva pasilieka sau teisę rezervuoti savo tautinei vėliavai kabotažą ir žvejybą savo teritorialiuose vandenyse.

Straipsnis 13

Asmenys, kurie bus įgiję Klaipėdos teritorijos vietos gyventojų požymį, einant straipsnius 8 ir 10, bus paliuosuoti nuo kariuomenės tarnybos ligi 1930 metų sausio 1 d.

Straipsnis 14

Joks Klaipėdos teritorijos vietos gyventojas negalės būti trukdomas arba persekiojamas dėl jo politinių nusistatymų nuo 1914 metų liepos mėn. 28 d. ligi Lietuvai šią konvenciją ratifikavus.

Straipsnis 15

Klaipėdos teritorijos suvereniteto teisės arba jų vykdymas negali būti perduotas be aukštųjų susitariančių šalių sutikimo.

Straipsnis 16

Šios konvencijos priedeliai I-III visais atvejais bus laikomi tos konvencijos integraline dalimi.

Straipsnis 17

Aukštosios susitariančios šalys pareiškia, kad kiekvienas Tautų sąjungos tarybos narys turės teisės atkreipti tarybos dėmesį dėl kiekvieno šios konvencijos nustatymų sulaužymo.

Atvejais, kai bus nuomonių nesutikimo tarp Lietuvos vyriausybės ir kurios nors didžiosios Santarvės valstybės, Tautų sąjungos tarybos nario, kai dėl teisės ir fakto klausimų, einančių iš šių nustatymų, tas nesutikimas bus laikomas tarptautinio pobūdžio ginču, einant Tautų sąjungos pakto 14-tu straipsniu. Lietuvos vyriausybė sutinka, kad kiekvienas tos rūšies ginčas, jeigu to reikalautų kita pusė, bus pavestas nuolatiniam internacionalinio teisingumo teismui. Nuolatinio teismo sprendimas bus be apeliacijos ir turės galios bei vertybės tokio nutarimo, kaip kad būtų padarytas, einant pakto 13-tu straipsniu.

Straipsnis 18

Ši konvencija, kurios abudu - prancūzų ir anglų - tekstai yra autentiniai, bus ratifikuota ir ratifikacijos bus deponuotos Paryžiuje. Ji įgis galios, kai ratifikacijos bus deponuotos.

Ji bus įregistruota Tautų sąjungos sekretoriате tuojau po to, kai ji bus Lietuvos ratifikuota.

Tam visam patvirtinti žemiau pasirašiusieji pasirašė šią konvenciją.

Padaryta Paryžiuje 1924 m. gegužės 8 d. viename egzemplioriuje, kuris pasiliks deponuotas Prancūzijos respublikos archyvuose ir kurio autentiniai nuorašai bus įteikti kiekvienai pasirašusiajai valstybei ir generaliniam Tautų sąjungos sekretoriui.

(pas.) Crewe

(pas.) R. Poincare

(pas.) Romano Avezana

(pas.) K. Ishii

(pas.) Galvanauskas

* Valstybių įgaliotinių pavardės praleidžiamos.

(Iš: Lietuvos sutartys su svetimomis valstybėmis, 1919-1929 m., t. 1, Kaunas, 1930, p. 260-269)